

3. Ромовська З. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / З. Ромовська. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – 532 с.
4. Цивільний кодекс України : Закон України 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40–44. – Ст. 356.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
6. Про судову практику в справах про злочини, що пов'язані із порушенням режиму покарання в місцях позбавлення волі : Постанова Пленуму Верховного Суду № 2 від 26.03.1993 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Пленуму Верховного Суду України № 3 від 13.01.1995 р., № 12 від 03.12.1997 р. : [зб. постанов Верховного Суду України у кримінальних справах 1973–2006 рр.]. – Х.: «Одісей», 2007. – 552 с.
7. Волкова С. Прокурори опікуються правами дітей / С. Волкова // Прокуратура, людина, держава. – 2004. – № 8 (38). – С. 92–98.
8. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / За ред. Ю. Червоного. – К.: Істина. – 2003. – 464 с.
9. Білобрицька Л. Захищати права дітей-сиріт прокурорський і громадський обов'язок / Л. Білобрицька // Прокуратура, людина, держава. – 2004. – № 7 (37). – С. 65–68.
10. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

УДК 343.57

МЕЛЬНИЧУК В.М.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ФАЛЬСИФІКАЦІЮ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА ОБІГ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

У статті автором проаналізовано диференціацію кримінальної відповідальності за фальсифікацію лікарських засобів та обіг фальсифікованих лікарських засобів. Запропоновано внесення змін до законодавства України, яке передбачає відповідальність за фальсифікацію лікарських засобів та обіг фальсифікованих лікарських засобів.

Ключові слова: диференціація кримінальної відповідальності, фальсифіковані лікарські засоби, неякісні (субстандартні) лікарські засоби, маркування, обіг фальсифікованих лікарських засобів, порядок обігу лікарських засобів.

В данной статье автором проанализирована дифференциация уголовной ответственности за фальсификацию лекарственных средств и оборот фальсифицированных лекарственных средств. Предложено внесение изменений в законодательство Украины, которое предусматривает ответственность за фальсификацию лекарственных средств и оборот фальсифицированных лекарственных средств.

Ключевые слова: дифференциация уголовной ответственности, фальсифицированные лекарственные средства, некачественные (субстандартные) лекарственные средства, маркировка, оборот фальсифицированных лекарственных средств, порядок обращения лекарственных средств.

Criminal offence concerning medicine adulteration and its trafficking is quite new one in the Ukrainian criminal legislation doctrine. At the same time the risk level of negative impact caused by such offences is rather high as it is connected to the health and lives of Ukrainian citizens. That is why the issue needs to be examined additionally.

Key words: criminal responsibility differentiation, adulterate medicine, substandard medicine, adulterate medicine trafficking order.

Вступ. Термін «диференціація», згідно з Академічним тлумачним словником української мови [1] та Практичним словником синонімів української мови [2], означає розподіл цілого на різні частини, форми чи ступені і має такі синоніми, як-от: «поділ», «розділення», «розходження», «різниця», «розшарування» тощо. На нашу думку, визначення диференціації у контексті кримінальної відповідальності за вчинення фальсифікації лікарських засобів та їх обігу може означати різну міру кримінальної відповідальності за вчинення зазначеного кримінального правопорушення з огляду на усі обставини у кожній конкретній ситуації.

Під кримінальною відповідальністю прийнято розуміти різновид юридичної відповідальності, змістом якої є реакція держави і суспільства на такий юридичний факт, як вчинення злочину, або інакше – правовий наслідок вчинення злочину, що полягає в осуді особи від імені держави, як правило, поєднаному із застосуванням до неї, за вироком суду, специфічного державного примусу у формі покарання, яке особа зобов'язана перетерпіти (відбути).

Кримінальний кодекс України (далі – КК України) не надає визначення поняттю «кримінальна відповідальність», хоча й відрізняє її від покарання. Наприклад, розділи 10, 11 і 12 Загальної частини КК України, відповідно, називаються «Покарання та його види», «Призначення покарання» та «Звільнення від покарання та його відбування».

У кримінально-правовій науці також немає єдиного розуміння кримінальної відповідальності.

Деякі автори говорять про рівнозначність кримінальної відповідальності та кримінального покарання, інші розкривають зміст кримінальної відповідальності як певного обов'язку особи, що вчинила кримінальне правопорушення, треті окреслюють її як конкретні кримінально-правові відносини, четверті укладають у її зміст реалізацію санкцій кримінально-правової норми, п'яті вважають кримінальну відповідальність осудом винного обвинувальним вироком суду за вчинений злочин із призначенням покарання або без нього.

Характеризуючи кримінальну відповідальність, необхідно виходити з того, що вона є різновидом юридичної відповідальності. І хоча юридична відповідальність у правовій науці розуміється по-різному, проте у вузькому, спеціальному правовому значенні вона тлумачиться як відповідна реакція держави на вчинене правопорушення (відповідальність ретроспективна).

З цього погляду відповідальність можна визначити як вид і міру відчуття особою, що вчинила правопорушення, певних обмежень прав і свобод, передбачених законом.

Проблематикою диференціації кримінальної відповідальності займалися такі науковці, як-от: Ю.В. Баулін, В.І. Осадчий, С.Г. Келіна, П.С. Дагель, Н.І. Загородніков, Я.М. Брайнін, П.С. Матишевський П.С.

Оскільки злочин щодо фальсифікації лікарських засобів та обіг фальсифікованих лікарських засобів є досить новим у доктрині кримінального законодавства України, а ступінь ризиків настання негативних наслідків, пов'язаних з учиненням зазначеного правопорушення у суспільстві високий, оскільки пов'язаний зі здоров'ям та життям громадян України, вважаємо, що зазначене питання потребує додаткового вивчення.

На підтвердження високого ступеня негативних наслідків згаданого кримінального правопорушення необхідно зазначити, що, за оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), у розвинених країнах частина фальсифікату становить близько 10%, а в країнах третього світу – половину всіх лікарських засобів. В Україні, за різними версіями, продається до 50% підроблених ліків.

Постановка завдання. Питанням виявлення та характеристики фальсифікованих лікарських препаратів присвячено чимало наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, водночас питання диференціації кримінальної відповідальності згаданого виду злочину досі лишається без гідної уваги.

Результати дослідження. Надаючи характеристику кримінальній відповідальності Я.М. Брайнін [3, с. 37], П.С. Матишевський [4, с. 73], В.І. Осадчий [5, с. 17–22] визначають її як урегульований нормами права обов'язок особи, що вчинила злочин, підлягати певним заходам негативного впливу та терпіти передбачені законом обмеження.

С.Г. Келіна [6, с. 101] та П.С. Дагель [7, с. 64] у своїх працях дають визначають, що під кримінальною відповідальністю розуміють суспільні відносини, врегульовані кримінально-правовими нормами.

Н.І. Загородніков пропонує таке визначення кримінальної відповідальності: це реальне застосування кримінально-правової норми та реалізація санкції [8, с. 39–40].

Ю.В. Баулін окреслює кримінальну відповідальність як передбачені КК України вид і міра обмеження прав та свобод злочинця, що індивідуалізуються судом і здійснюються спеціальними органами держави [9, с. 17].

З огляду на вищевикладене, кримінальна відповідальність – це вимушене відчуття на собі особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, державного осуду, а також передбачених КК України обмежень особистого, майнового або іншого характеру, що визначаються обвинувальним вироком суду і покладаються на винного спеціальними органами держави.

Ми вважаємо, що кримінальна відповідальність реалізується у разі засудження особи із призначенням покарання та з подальшим його реальним відбуванням, засудження без призначення покарання, різновидом якого є засудження без призначення покарання із застосуванням до особи, яка

після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність примусових заходів виховного характеру, засудження зі звільненням від покарання або його відбування (умовне засудження).

Однак іноді, з дозволу Закону, кримінальна відповідальність не реалізується у жодній формі (§ 2 Глави 24 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [10]. Йдеться про звільнення від кримінальної відповідальності. Разом з тим ми вважаємо, було б неправильно визнавати звільнення від кримінальної відповідальності формою реалізації кримінальної відповідальності. У такому разі суд не виносить обвинувального вироку, яким особа офіційно визнається винною у вчиненні кримінального правопорушення і який виражає негативну оцінку з боку держави вчиненому діянню. У разі звільнення від кримінальної відповідальності держава з різних міркувань відмовляється від свого права піддати особу осуду і, тим більше, примусу, що передбачені кримінальним законодавством. Звільнення від кримінальної відповідальності – це форма реалізації кримінально-правових норм поза інститутом кримінальної відповідальності [11, с. 65].

У науці кримінального права І.М. Гальперін, П.С. Дагель, С.Г. Келіна, Л.Л. Кругліков, Т.А. Леснієвські-Костарєва визначили, що диференціація кримінальної відповідальності являє собою зміну передбаченого кримінальним законом виду, розміру і характеру відповідальності залежно від зміни суспільної небезпеки діяння і особи, яка його вчинила, а також з урахуванням принципу гуманізму та інших обставин. Така диференціація передбачає розмежування кримінальної відповідальності за усіма значимими кримінально-правовими інститутами [12, с. 5–7].

Дії суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 КК України, залежать від здатності особи усвідомлювати характер своєї поведінки та передбачати наслідки, до яких вона може призвести (рівень інтелекту), і здатності скеровувати свою поведінку відповідно до мети (воля).

Особа, яка займається фальсифікацією лікарських засобів, обирає відповідний цій меті варіант злочинної поведінки, тобто диференціює її. Диференціація особою своєї злочинної поведінки зумовлює й диференціацію кримінальної відповідальності.

Водночас підтримуємо позицію М.І. Хавронюка як щодо диференціації кримінальної відповідальності за вчинення протиправних дій, що підпадають під ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 КК України, так і загалом про те, що сенс диференціації кримінальної відповідальності лише у тому, що «вона у дзеркалі покарання об'єктивно відбиває різновиди злочинної поведінки» [12, с. 5–7].

Йдеться про те, що у межах ст. 321-1 КК України протиправна діяльність може мати різний характер і ступінь тяжкості (категорії): від виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів вперше (ч. 1 ст. 321-1 КК України) до вчинення цих дій повторно або за попередньою змовою групою осіб, або у великих розмірах, або якщо вони спричинили тривалий розлад здоров'я особи, а так само виробництво фальсифікованих лікарських засобів (ч. 2 ст. 321-1 КК України), або якщо вони спричинили смерть особи або інші тяжкі наслідки, або вчинені в особливо великих розмірах (ч. 3 ст. 321-1 КК України) [10].

Крім того, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 321-1 КК України, одного і того самого ступеня тяжкості може диференціюватись за характером співучасті, ступенем реалізації умислу (готування, замах, закінчений злочин) або обставинами, що пом'якшують чи обтяжують покарання.

Усі наведені ситуації мають бути враховані під час реалізації кримінальної відповідальності. Відповідно до ч. 1 ст. 65 КК України, суд признає покарання: 1) у межах, установлених санкцією; 2) відповідно до положень Загальної частини КК України; 3) з огляду на ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання [13].

За таких умов кримінальний закон має (чи може) передбачати такі можливості покарань (засоби диференціації):

1) основні: а) призначення різних покарань (за ступенем і характером), розрахованих на різні категорії осіб, що вчинюють злочини; б) призначення того чи іншого покарання у певних межах;

2) додаткові: а) засудження без призначення покарання; б) засудження зі звільненням від покарання або його відбування, у т. ч. засудження із застосуванням до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру;

3) виняткові: а) з одного боку, повне складання призначених покарань за сукупності злочинів; б) з другого – безумовне звільнення від кримінальної відповідальності або від покарання (у зв'язку із закінченням строку давності, а також стосовно окремих категорій осіб – за амністією) [12, с. 3–7].

КК України містить широкі можливості реалізації кримінальної відповідальності у різних формах. Наприклад, у КК України передбачено:

1) щодо основних засобів диференціації:

а) дванадцять видів покарань (ст.ст. 51 і 98 КК України) [13].

Разом з тим питання щодо визнання конфіскації майна і позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю залишається дискусійним у кримінально-правовій науці.

Так, М.І. Хавронюк вважає: «Сумнівно, що видами покарання (а не заходів безпеки) мають визнаватися, зокрема, конфіскація майна і позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю» [12, с. 3–7].

Ця позиція автора є суперечливою з огляду на те, що ст. 131 КПК України серед дев'яти заходів забезпечення кримінального провадження передбачено накладення арешту на майно, змістом якого є заборона для особи, на майно якої накладено арешт, іншої особи, у володінні якої перебуває майно, розпоряджатися будь-яким чином таким майном та використовувати його (ст. 170 КПК України) [10], тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом передбачає тимчасове вилучення документів, які посвідчують користування таким спеціальним правом (ст. 148 КПК України) [10] та відсторонення від посади (ст. 154 КПК України) [10]. А застосування конфіскації майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю можливе лише після винесення судом вироку як у вигляді основного, так і додаткового покарання.

б) санкції статей Особливої частини КК України передбачають чималу кількість застосування зазначених дванадцяти видів покарань у різних поєднаннях та пропорціях, водночас передбачено кілька десятків варіантів застосування штрафу – з найрізноманітнішими нижніми та верхніми межами, а також виправні роботи (які фактично являють собою штраф у розстрочку, хоча закон забороняє застосовувати їх до багатьох категорій громадян) і службові обмеження для військовослужбовців (які також сильно нагадують штраф у розстрочку, поєднаний зі стягненнями дисциплінарного характеру, водночас розраховані виключно на одну нечисленну категорію громадян – військовослужбовців), шість варіантів громадських робіт, три варіанти виправних робіт, три варіанти арешту, сім варіантів обмеження волі, тридцять дев'ять варіантів позбавлення волі [14, с. 236–278].

2) щодо додаткових засобів диференціації:

а) дозволяється засудження особи без призначення покарання за умови призначення штрафу чи позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як основних покарань з урахуванням попереднього ув'язнення; особи, яка вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості, з урахуванням її бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці, у зв'язку із закінченням строків давності; особи, яка після вчинення злочину захворіла на тяжку хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання;

б) значну кількість різновидів має засудження зі звільненням від покарання, а також засудження, поєднане зі звільненням від відбування покарання особи, засудженої за діяння, караність якого законом усунена, з випробуванням неповнолітніх, із випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років, військовослужбовців у разі визнання їх непридатними до військової служби за станом здоров'я, у зв'язку з амністією, у зв'язку з помилуванням, неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру.

До усього вищезазначеного можна додати передбачену КК України можливість призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, не поєднаним із засудженням звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку, умовно-дострокового, вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, особи, яка під час відбування покарання захворіла на психічну хворобу, особи, яка під час відбування покарання захворіла на тяжку хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання, неповнолітніх у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку [15, с. 223–224].

Варто зазначити, що диференціація кримінальної відповідальності за фальсифікацію лікарських засобів та їх обігу має важливе значення стосовно предмету цього дослідження. Ймовірно, істотна загроза життю і здоров'ю населення, а також економічним інтересам суспільства і держави змушує дослідників, включаючи автора, звертатися до детального аналізу цього злочинного явища. Цей постулат зумовлений необхідністю з'ясування сутності та специфічних рис цих злочинів, встановлення правових меж кримінально караних діянь та адміністративних правопорушень і, врешті-решт, створення умов для максимального охоронного ефекту кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за згадані діяння.

Автор змушений констатувати, що правоохоронні органи здебільшого не вживають необхідних заходів реагування у зв'язку з надходженням повідомлень про фальсифікацію лікарського засобу, по-верхнево підходять до проведення перевірок та обмежуються формальними відписками.

Так, вивчені автором 70 матеріалів про вчинення кримінального правопорушення недостатню ефективність підтверджують: фактично нічого не змінилось із моменту прийняття нового КПК України. Якщо раніше у строк не більше 10 днів відмовлялось у порушенні кримінальної справи, нині в ще більш скорочені строки у розпочатому кримінальному провадженні виносяться постанови про його закриття.

Через це залишається дуже низьким рівень судової практики з 51 кримінального провадження, розпочатого за ст. 321-1 КК України: лише 8 (або 15,7%) направлено до суду з обвинувальними актами (2) або з обвинувальними актами з підписаними угодами між прокурором та підозрюваним про визнання винуватості (6), по 5 (або 9,8%), в яких вирoki набрали законної сили, з них за ч. 1 ст. 321-1 КК України – 2 (або 40%) вирoki, за ч. 2 ст. 321-1 КК України – 3 (або 60%) вирoki.

Так, за вчинення кримінальних правопорушень, розпочатих за ознаками злочину, передбаченого ч. 1 ст. 321-1 КК України, суди призначали покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотири роки, з конфіскацією фальсифікованих лікарських засобів, сировини та обладнання для їхнього виготовлення із застосуванням ст. 75 КК України, тобто звільненням від відбування покарання, встановивши іспитовий строк у два роки.

Необхідно нагадати, що санкцією ч. 1 ст. 321-1 КК України передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років.

За такої міри покарання ч. 1 ст. 321-1 КК України вважається злочином середньої тяжкості, за який, відповідно до ст. 75 КК України, суд, крім випадків засудження за корупційний злочин, під час призначення покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на строк не більше п'яти років, враховуючи тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, може дійти висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання та прийняти рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Ураховуючи викладене, вважаємо, що визначення такої міри покарання за вчинення кримінального правопорушення, що підпадає під ознаки злочину, передбаченого ч. 1 ст. 321-1 КК України, є занадто гуманним, тобто таким, що не перевищує особу і не дає усвідомити та відчутти на собі можливості держави щодо створення для особи злочинця обмежень і незручностей за вчинене діяння. На наш погляд, призначення такого покарання не є об'єктивним та створює додаткові умови для зловживань суб'єктами правоохоронної діяльності.

Таким чином, вважаємо за доцільне підвищити санкцію за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 321-1 КК України, та визначити її як покарання позбавленням волі на строк від шести до восьми років.

Необхідно також розглянути судову практику розгляду кримінальних проваджень за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 321-1 КК України. Як ми вказали раніше, за цією категорією кримінальних правопорушень судами винесено обвинувальні вироки, по яких обвинувальні акти направлено з угодами між прокурором та підозрюваним відповідно до ст.ст. 468–470 та 472 КПК України.

Крім того, кваліфікуючою ознакою у цих провадженнях було «вчинення за попередньою змовою групою осіб».

Необхідно зазначити, що в усіх цих провадженнях суд призначав міру покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років із конфіскацією фальсифікованих лікарських засобів та майна із застосуванням ст. 75 КК України, тобто звільнення від відбування покарання з випробуванням із встановленням іспитового строку тривалістю два роки з конфіскацією фальсифікованих лікарських засобів. Лише в одному кримінальному провадженні накладався арешт на майно підозрюваного, який в обвинувальному вирокі суду скасовано та повернуто підозрюваному, а фактичні матеріальні збитки через вчинення таких протиправних дій понесли лише дві засуджені особи (в одному з трьох кримінальних проваджень за ч. 2 ст. 321-1 КК України), і ті на користь держави шляхом відшкодування вартості проведення експертиз Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру в розмірі 1 790,4 грн., тобто по 895,2 грн. з кожного засудженого.

Вважаємо за доцільне підвищити межу санкції за вчинення діяння, що підпадає під ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 321-1 КК України, до позбавленням волі на строк від восьми до десяти років з конфіскацією майна.

Судової практики з розгляду кримінальних проваджень за ч. 3 ст. 321-1 КК України нині не існує [16], однак вважаємо логічним змінити інтерпретацію санкції за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 321-1 КК України покаранням позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна.

Внесення запропонованих вище змін стосовно санкцій за кваліфікованими видами злочину, передбаченого ст. 321-1 КК України, на нашу думку, створить судам певного роду перешкоду до, так би мовити, зловживань у застосуванні ст. 75 КК України під час винесення обвинувальних вироків у частині, що стосується визначення міри покарання, якої потребують підсудні за вчинення даного протиправного діяння.

Крім того, внесення відповідних змін не створить перешкоди можливості застосування інституту особливого порядку кримінального провадження на підставі угод у порядку, передбаченому Главою 35 КПК України [10].

Відповідно до ч. 4 ст. 469 КПК України, угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним/обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо: 1) кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів; 2) особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним/обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності НАБУ, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами.

Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам [10].

Тобто дії, що підпадають під ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 КК України, у будь-якій його кваліфікації охоплюються змістом ч. 4 ст. 469 КПК України, та суб'єкти кримінального провадження у такому разі не позбавляються можливості застосування даного інституту: у прокурора та підозрюваного/обвинуваченого залишається альтернатива в досягненні порозуміння щодо визначення відповідної міри покарання у разі укладання такої угоди.

Однак прийняття таких змін не є достатніми для вирішення проблеми притягнення до відповідальності та призначення справедливої міри покарання для суб'єктів кримінального правопорушення, що підпадає під ознаки вчинення злочину, передбаченого ст. 321-1 КК України, оскільки навіть за умови віднесення зазначеного кримінального правопорушення до категорії тяжких та особливо тяжких злочинів (залежно від правової кваліфікації) у судової інстанції залишається, відповідно до ст. 69 КК України, можливість призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено Особливою частиною КК України.

Так, за наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного суд, умотивувавши своє рішення, може призначити основне покарання нижчим від найнижчої межі, встановленої в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України, або перейти до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України за цей злочин.

Виключенням є лише засудження особи за вчинення корупційного кримінального правопорушення. У цьому разі суд не має права призначити покарання нижче від найнижчої межі, встановленої для такої категорії злочинів.

Висновки. Враховуючи суспільну небезпечність під час настання можливих негативних наслідків у разі вчинення фальсифікації лікарських засобів та обігу таких медичних препаратів, вважаємо за необхідне підвищити рівень кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ст. 321-1 КК України, а також внести відповідні зміни до ст. 69 КК України шляхом розширення кола правопорушень, за вчинення яких суду забороняється застосування покарання нижчого від найнижчої межі, додавши до переліку виключень згадане кримінальне правопорушення. Внесення відповідних змін покращить стан організації боротьби з фальсифікацією лікарських засобів та їх обігу на території держави, оскільки є важливим кроком до успішного досягнення цієї мети.

Список використаних джерел:

1. Тлумачний словник. Українська мова : Енциклопедія / [авт.-уклад. Русанівський В.М. Тараненко О.О., Зяблюк М.П. та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. – 824 с.
2. Караванський С.Й. Практичний словник синонімів української мови. 3-тє вид., опрацьоване і доповн. / С.Й. Караванський. – Львів : БаК, 2008. – 512 с.
3. Брайнин Я.М. Уголовная ответственность и ее основания в советском уголовном праве / Я.М. Брайнин – М. : «Юрид. лит.», 1963. – 275 с.
4. Андрусів Г.В. Кримінальне право України. Загал. Частина : Підруч. для студентів юрид. вузів і фак. / [Г.В. Андрусів, П.П. Андрушко, В.В. Бенювський]; За ред. П.С. Матишевського. – К. : Юрінком Інтер, 1997. – 512 с.
5. Осадчий В.І. Проблемні питання кримінальної відповідальності / В.І. Осадчий // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2003. – № 2. – С. 17–22.
6. Келина С.Г. Меры ответственности, предусмотренные уголовным законом, и основания их применения / С.Г. Келина // Советское государство и право. – 1982. – № 5. – С. 101.
7. Дагель П.С., Котов Д.П. Субъективная сторона преступления и ее установление / П.С. Дагель, Д.П. Котов. – Воронеж. – 1974. – 242 с.
8. Загородников Н.И. О пределах уголовной ответственности / Н.И. Загородников // Советское государство и право. – 1967. – № 7. – С. 39–40.
9. Баулін Ю.В. Поняття кримінальної відповідальності та його значення для практики застосування нового Кримінального кодексу України / Ю.В. Баулін // Новий Кримінальний кодекс України : питання застосування і вивчення : Матер. міжнар. наук.-практ. конф. [Харків] 25–26 жовтня 2001 р. / Редкол. : Сташис В.В.(голов.ред.) та ін. – К–Х. : Юрінком Інтер, 2002. – С. 17.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
11. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина : Підручник / Ю.В. Александров, В.І. Антипов, М.В. Володько. – К. : Юридична думка, 2004. – 408 с.
12. Хавронюк М.І. Диференціація кримінальної відповідальності: чи кримінальна безвідповідальність? / М.І. Хавронюк // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 8. – С. 3–7.

13. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
14. Хавронюк М.І. Категорії злочинів і санкції Особливої частини Кримінального кодексу України : наукові дослідження та деякі висновки // Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. – К., 2001. – С. 236–278.
15. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина : Підручник / Ю.В. Александров, В.І. Антипов, М.В. Володько // За ред. М.І. Мельника. – К.: Юридична думка, 2004. – 352 с.
16. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

УДК 347.73

МУРАВЬОВ К.В.

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ Й УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

У статті, на основі аналізу наукових поглядів учених та норм чинного законодавства України, визначено проблеми та можливі шляхи вдосконалення матеріально-технічного та фінансового забезпечення органів й установ виконання покарань. Серед основних шляхів удосконалення матеріально-технічного й фінансового забезпечення органів та установ виконання покарань було названо: необхідність розроблення єдиної державної програми, в якій було б визначено коректні напрями, етапи й очікувані результати реформи пенітенціарної системи.

Ключові слова: удосконалення, проблеми, матеріально-технічне забезпечення, фінансове забезпечення, виконання покарань.

В статье, на основе анализа научных взглядов ученых и норм действующего законодательства Украины, определены проблемы и возможные пути совершенствования материально-технического и финансового обеспечения органов и учреждений исполнения наказаний. Среди основных путей совершенствования материально-технического и финансового обеспечения органов и учреждений исполнения наказаний были названы: необходимость разработки единой государственной программы, в которой были бы определены корректные направления, этапы и ожидаемые результаты реформы пенитенциарной системы.

Ключевые слова: совершенствование, проблемы, материально-техническое обеспечение, финансовое обеспечение, исполнения наказаний.

The article, based on an analysis of scientific views of scholars and current legislation of Ukraine, identified problems and possible ways to improve the logistical and financial support agencies and penal institutions. Among the ways to improve the logistical and financial support enforcement and penitentiary was named the need to develop a single national program, which would have defined the correct areas, stages and awaiting the results of the reform of the penitentiary system.

Key words: improvement, problems, logistical support, financial support, SPD.

Постановка проблеми. Функціонування будь-якої державної інституції пов'язане з необхідністю її забезпечення відповідними матеріально-технічними засобами, а також здійснення належного фінансування. Зокрема, як зауважує В.Я. Малиновський у навчальному посібнику «Державне управ-

© МУРАВЬОВ К.В. – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансового та банківського права (Інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом)